

2. Jagten på det perfekte #Instalook

"Jeg ligner sådan et fortabt, lille barn. Hvor er det ynkeligt, det her." Det her er mig, Olivia, der forsøger at tage en selfie. "Jeg begynder at svede også." Jeg prøver at se naturlig ud, selvom det føles helt unaturligt. "Skal man have åben mund?" Jeg skal sende fotoet til en skønhedsklinik, som jeg skal besøge senere. Jeg vil gerne vide, hvilke kosmetiske ændringer de kan lave, så mit ansigt lever op til Instagram-looket. "Jeg ryster helt." Hvordan jeg kan blive smuk og Insta-perfekt, og hvilke skønhedsoperationer andre kvinder får for at blive det. "Jo mere jeg kigger på de her billeder, jo værre bliver det." Jeg hedder Olivia Friis Uhrbrand. Jeg er vokset op med de sociale medier og den medfølgende forfængelighed, hvor den perfekte selfie er målet. Det har givet mig ar på min selvopfattelse, og jeg har forsøgt at gøre oprør mod forventningerne om Insta-look, thigh gaps og evig skønhed. "Jeg kan også se, at jeg har sgu da lidt startende bekymringsrynker i panden. Det var da ikke så godt. Det kan også være, det bare ikke bliver bedre, og jeg bare må slutte fred med, at det er sådan her, jeg ser ud. Ha ha. Åha." Jeg spekulerer på, om vi mennesker mon er mere eller mindre forfængelige i dag end førhen. Derfor er jeg taget på en rejse ind i forfængelighedens verden for at finde ud af, om det simpelthen er et lod for os mennesker at være forfængelige. Kan vi lære noget ved at gå tilbage i historien til 1700-tallet, som i den grad var et forfængelighedens århundrede?

Jeg skal i denne episode på skønhedsklinik med den selfie, jeg tog før. Jeg skal høre om, hvordan de former og skulpturerer skønheden, og hvilket ansvar de føler for vores opfattelse af, hvad der er smukt og grimt. Men først venter med Mette Boritz på mig på Nationalmuseet. Hun er historiker og forsker i 1700-tallet, hvor de rige øverst i samfundet gik langt for skønheden. Hvor langt mon man gik i skønhedens navn? Lige så langt som i dag?

1700-tallet er jo en fantastisk tid. Det er en tid, som på mange måder er meget anderledes end i dag, og så måske alligevel ikke. Når man ser 1700-tallet, så er der mange i dag, der tænker, "Hvad sker der lige for dem?" Hvis man ser malerier, så er de helt hvide i hovedet, de har parykker på, børn og voksne ligner hinanden. Det er en meget mærkelig tid. Men går vi ind og kigger på den, så er det måske mærkelig i sit udtryk i den måde, man ser ud på, men måske ikke så meget i virkeligheden i det, man gør, og i holdningen til, at man gerne vil tage sig rigtig godt ud. Det, der selvfølgelig er anderle-

des, det er, at når man er i 1700-tallet, så er der andre måder at se godt ud på og at klæde sig moderigtigt, end vi gør i dag. Man skal tænke på, at det er en tid, hvor der var ganske få, som havde mulighed for at følge den her mode. Det skyldes, at de øverste i samfundet jo ikke havde hårdt fysisk arbejde, som langt, langt de fleste mennesker jo havde dengang. I Danmark boede over 80 procent af befolkningen på landet og var beskæftiget med en eller anden form for landbrug eller inde i byerne med noget håndværk. Så det er ganske få, som jo egentlig har det her privilegie ikke at skulle udøve hårdt fysisk arbejde, men kan spankulere rundt og tage sig af forretninger og andet godt. Og det er dem, vi kan kigge på.

Og det, der er interessant ved 1700-tallet, det er, at det først og fremmest er en tid, hvor man har en trang til at se kunstig ud. Altså det vi vil sige er kunstigt. Det gælder om virkelig at adskille sig fra det naturlige. Det naturlige er sådan noget, man har ude på landet. Det er bønderne, som bliver solbrune i ansigtet, når de går ude på markerne. Det er folk, der sveder. Det er, at man bliver rød i kinderne, hvis det er varmt i et lokale. Det skulle man for alt i verden afholde sig fra. Så hele idealet er at ændre sin krop, ændre sit udseende til at se kunstig eller med vilje skabt ud. Altså det er noget, man med vilje går ind og skaber og former - og ikke det naturlige.

Så går vi tilbage til 1700-tallet og tager en fin adelskvinde, jamen når hun står op om morgenen, så har hun for det første god tid. Og det skal man have, fordi det tager rigtig lang tid at tage tøj på på det her tidspunkt. Det er ikke bare lige at hoppe i tøjet og så ud ad døren. Det kan tage timer at blive klædt ordentligt efter modens idealer. Man går så i gang med at klæde sig på. Og i 1700-tallet bruger man ikke undertøj. Der findes ikke det, vi decideret vil kalde undertøj i dag, altså underbukser, mamelukker, og hvad vi ellers kender senere hen. Det bruger hverken mænd eller kvinder i 1700-tallet, hverken de fine eller de fattige. Så det, de gør, det er, at kvinderne har altid en særk som sit inderste tøj. Det har man sådan set også ude på landet. En særk er, hvad vi i dag nok vil kalde en underkjole. En hvid kjole, som er lavet i hør. Hun har denne her særk på. Og når hun så skal i gang med at klæde sig på...

Det er jo lidt forskelligt afhængigt af, hvornår vi er i 1700-tallet, fordi det er jo 100 år, og selvom moden bestemt ikke ændrer sig så hurtigt, som den gør i dag, hvor den jo nærmest ændrer sig fra år til år eller i hvert fald meget markant med nogle års mellemrum, så gør man det ikke i 1700-tallet. Det tager lidt længere tid. Så afhængigt af hvornår vi er i perioden, vil moden se forskellig ud. Men er vi for eksempel midt i 1700-tallet, så vil man typisk om morgenen tage den her særk på, og så skulle man i gang med at skulpturere sin krop, fordi den skulle også kunstig ud - også for kvinderne. Den måtte ikke på

nogen måde være naturlig. Så noget af det, hun gør til at starte med, det er at tage korset på.

Vi kender jo godt korsetter fra historien. Men der er meget stor forskel på korsetter - det er ikke altid, man tænker over det - for de ændrer sig også med moden. For det er ikke altid, man skal forme det samme. Så over tid er et korset ikke ens. I 1700-tallet er de helt anderledes end dem, vi kender fra film og sådan noget, hvor man skal snøre virkelig hårdt ind og have lille talje og sådan noget. I 1700-tallet gælder det ikke så meget om at have en lille talje. Det gør det også. Men det gælder især om at rette kroppen op. Og så gælder det om at forme og skulpturere kroppen, så man ikke har nogen bryster. Det er nemlig sådan lige der, hvor brysterne skal være i virkeligheden, der skal man se flad ud. Fuldstændig flad. Og så forsvinder de jo op og ned og alt muligt andet. Det må de sådan set gerne. Men det gælder om at få en fuldstændig flad fremtoning og være helt stiv i kroppen forfra. Og det gør man altså ved hjælp af disse korsetter, som er ganske specielle. De er syet, og så det, der gør, at de bliver stive, det er hvalbarder, som man jo får fra Grønland fra hvalfangere deroppe og med kolonihandlen. Så hun tager altså det her korset på. Det er snoret i ryggen. Og så bliver hun altså formet, så hun bliver rettet op, og så bliver hun altså helt stram omkring barmen.

Ja, for man kan se, det går hele vejen op under armhulerne nærmest og sidder jo midt på kravebenet stort set.

Ja. Så det går helt op, hvor hun bliver helt stivet op i hele facaden - var jeg lige ved at sige - hele fronten. Så har hun det her korset på, som jo gør, at hun kan ikke bukke sig og bevæge sig som på samme måde, som vi kan i dag, fordi der er stivere i. Så det vil sige, hun har det på. Og så i midten af 1700-tallet ville man rigtig gerne have volumen i skørterne. Og igen det her kunstige - så elskede man store hofte. Ikke bare sådan lidt store hofte, men meget store hofte. Så derfor havde man de her særlige hoftepudder. Det er simpelthen stativer nærmest. Igen kan der være hvalbardestivere indeni, og de er lavet af stof, som man sætter på hver hofte. Binder simpelthen rundt om sig selv, så man får en kæmpe stor pude på det ene hofte og en stor pude på den anden hofte. Og udover det, så begynder man så at sætte skørt og kjoler. De dér hofte ser jo vanvittige ud, ikke? Altså, de kan være meget brede, altså 30 centimeter, 40 centimeter til hver side og kræver jo også utroligt meget materiale til kjolerne. Det var også dyrt at have dem på. De gør det også svært at bevæge sig. Der er jo virkelig sjove historier fra denne her tid om, at man kunne have så brede hofte, at man kunne komme igennem en

dør, så man skulle gå sidelæns ind ad dørene. Men det tog sig flot ud. Og igen det her kunstige: Hun er jo fuldstændig lavet om i sin kropsform med korsettet men så også med de her store hofter og så en kjole udover.

Det er jo så hendes krop, kan man sige, som nu allerede er formet. Men det at forme resten af hende kræver også utrolig lang tid, fordi man skal pudres. Hver eneste dag bliver man pudret. Det gør man, fordi man ikke må vise sin egen ansigtshud. Det er for naturligt. Igen det her med at man ønsker at have det kunstige, det skabte. Så man pudrer sig hvid i ansigtet, ned ad halsen, armene, så man bliver meget hvid i hovedet. Og det igen det her ideal med det kunstige. Faktisk er det så meget, så hvis man rødmer i kinderne, hvis der er lidt varmt på en varm sommerdag, eller hvis man har danset lidt for meget, eller hvad det nu kan være, jamen så er det faktisk lidt pinligt, hvis man rødmer for meget i kinderne. Til gengæld må man godt have makeup på. Det kan man rigtig godt lide i 1700-tallet. Ikke makeup som vi forestiller os det i dag, men man kan sagtens male øjenbrynene op, man kan sagtens have røde kinder. Man skal bare kunne se, at det er med vilje - at det er noget, man selv har puttet på. Altså, at det er kunstigt. Det er noget, man selv har tilført, og ikke fordi man sveder eller har det varmt.

Jeg sidder og tænker på, at man forestiller sig sådan nogle helt runde, røde prikker på kinderne.

Ja, præcis. Det, der var interessant også med det her kunstige, det var, at man går rigtig meget op i at se perfekt ud. Så det vil sige, at de fleste har et nécessaire-sæt, som det hedder i rokokotiden. Det er sådan en lille, meget, meget fin æske. De kan være rigtig dyre. Og dem kan man hænge i sit bælte eller have tæt ved hånden, og der kan man have en lille neglesaks og en neglerenser og alle mulige gode ting, så man hele tiden kan sørge for, at man ser perfekt ud, at man har ordnet sine øjenbryn og så videre. Så det her helt hvide ansigt. Man kan jo også lave nogle små tegn, fordi noget af det, der er moderne i 1700-tallet, det er moucher. Og moucher er sådan nogle små prikker - sorte skønhedsprikker - som man enten kan tegne på, men ofte er det faktisk små stofprikker, man har i en lille, fin sølvæske, som man kan sætte i sit ansigt. Og man kan sætte dem lige, hvor det skal være. Faktisk er der sådan et kodesprog i 1700-tallet, hvor hvis man kender det, så kunne man sætte dem bestemte steder, og så kunne man signalere forskellige ting til folk med de moucher.

Som man ikke ville sige til dem ansigt til ansigt...

Eller sådan lidt flirtende kommentarer, kan man sige. Det, der så er interessant også, det er, at ens eget hår jo heller ikke er i høj kurs i denne her tid, hvor alt skal være kunstigt. Så man bruger jo parykker ret flittigt i 1700-tallet. Og parykker kan blive lavet af flere ting. De kan være lavet af menneskehår, men de kan faktisk også være lavet af glasfibre. Vi har i Nationalmuseets samlinger parykker lavet af meget, meget, meget tynde glastråde, altså glasfibre. Det er ret specielt. Men én ting er jo at have paryk på, og en anden ting er, at i 1700-tallet elsker man de hvide parykker. De hvidpudrede parykker. Og det er jo en hel kunst i sig selv at få en paryk på. Den får man sat på, og så skal den pudres. Det bliver den gjort med en pudderpumpe, som er sådan en træting, man kan pudre med. Og egentlig måtte det gerne være rismel, men ofte er det meget fint malet rugmel, man bruger til de her parykker. Og endnu bedre er det jo at for at holde de her parykker på plads, så havde man jo ikke hårlak og andre gode ting, så brugte man faktisk dyrefedt. Så det har jo været en køn blanding, man har haft på hovedet, med lidt fedt, der bliver harsk, og dejligt med mel oven på hovedet. Og de her parykker ændrer jo også mode, så på et tidspunkt i 1700-tallet er de virkelig høje. Og man kender fra fransk mode, at de kunne have alt fra skibe til fuglebure og alt muligt andet oven i denne her paryk. Og man lavede nogle sjove karikaturer af kvinder, hvor man sagde, at en kvindes midte var hagen, for hun var lige så høj oppe fra hagen og op i luften med parykken, som hun var nedadtil. Så det var jo ret vildt at tænke på. Så det krævede så, at man lå på knæ, når man skulle ud at køre karet, fordi eller kunne man ikke komme ind i sin karet.

Og når man skulle sidelæns gennem døren, så skulle man også bukke ned i knæene?

Ja, for at komme ind. Det har været sådan lidt. Men det er selvfølgelig ude i de vildeste ekstremer. Så du er fuldstændig perfekt i dit ydre som kvinde her. Altså, du ser flot og hvid ud, øjenbryn og det hele er perfekt, flot pudret. Kjolen sidder altid tæt ind til det her korset. Faktisk er der jo hverken lynlås eller knapper i mange af disse kjoler. De bliver simpelthen riet på hver morgen, altså simpelthen syet, så de sidder helt perfekt til kroppen. Det kræver tjenestefolk, men det har man også på det her tidspunkt. Så du er fuldstændig perfekt at se på. Det, man så kan synes er lidt interessant, det er jo, at hygiejnen er bestemt ikke, som vi kender den i dag. Dels har man ikke tandbørster i 1700-tallet. Man børster ikke tænder. Det her fedt i parykken kan blive harsk. Man havde rigtig store problemer med lus. Og lus har det med at leve ret godt inde under en varm

paryk, så de har sikkert haft en fest dér. I Nationalmuseets samlinger har vi igen en kløpind - sådan en lang pind, som man diskret har kunnet sidde og klø sig oppe under parykken med, hvis de her lus har været for slemme.

Og så er der noget andet, der også er lidt skægt, hvis man går ind og kigger på vores materialer. Det er, at de ting, kjolerne er syet af i 1700-tallet, ikke passer sammen. Materialerne harmonerer ikke sammen på den måde, at de kan ikke tåle at blive vasket. Så i virkeligheden har de her meget, meget smukke brokadesilkekjoler, man har iført sig, ikke kunnet tåle at blive vasket. Så de har simpelthen været hængt til luftning og ikke undergået vask. Så det er jo også noget, vi vil synes er lidt mærkeligt. Særken til gen-gæld - altså undertøjet - har været vasket.

Okay.

Så mangler hun jo selvfølgelig at få sine strømper på, for man viser bestemt ikke fødder og tæer og sådan noget i den her periode. Så en god adelskvinde har altid lange silkestrømper på. De går til lige op over knæet, og så er de bundet fast med et strømpebånd, som i sig selv er en kunst og meget, meget dekorative. Tit har man siddet og lavet de her strømpebånd, hvor der tit er sjove beskeder på, sjove setninger. "Forglem mig ej." Eller i Nationalmuseets samlinger har vi én med en vagthund. Der er simpelthen broderet en lille vagthund på sådan et strømpebånd, som sidder med et gevær ved en låge, og så står der på tysk, "Man geht nicht da," - altså, "Hertil og ikke længere." Eller på et andet ét med en hund står der, "Wer da?" - altså "Hvem der?" Hov hov! Man må ikke komme længere op end dertil. Så det jo egentlig ret sjovt. Der var nogle mænd, der samlede på strømpebånd i 1700-tallet.

Sådan lidt en præmie for deres erobringer?

Ja. Sådan lidt et trofæ, kan man tage, gik der rygter om. Så det her virkelig perfekte, kunstige ydre er interessant. Og det samme gælder for mændene, fordi mændene, som er i de højere kredse i 1700-tallet, er også virkelig udsmykkede og går meget, meget op i deres påklædning. Det gør mænd jo også i dag, men i mange lange perioder har det jo heddet, at det var jo ikke noget mænd gik op i. De går sådan rimeligt ens klædt. Men i 1700-tallet var de bestemt ikke ens at se på.

De har altid en lang skjorte. Igen: Mændene går heller ikke med underbukser, så mænd har altid en lang skjorte inderst, og den går længere ned end bare til... Den går lidt et

stykke nede på lårene. Og så har den to slidser i siderne, så man kan bukke den op under sig som en slags underbukser. Det er lidt ligesom, hvis man ser sådan nogle tegninger med kejserens nye klæder eller Ole Lukøje eller sådan noget. Den er så meget lang, Ole Lukøjes natskjorte. Men det er sådan en lidt længere skjorte, hvor man har slidser i siden, så man kan bukke den op under sig, og på den måde fungerer den lidt som en slags underbukser. Det har de altid på.

Og så i 1700-tallet går mænd af stand - men også alle andre - altid i knæbukser. Lange bukser kommer først op i 1800-tallet i Danmark, og det er lidt en kamp at få dem indført. Altså, hvis man mødte på Oxford Universitet i starten af 1800-tallet, så fik man at vide, at man godt kunne gå hjem og tage noget andet på, fordi lange bukser var simpelthen for moderne. Men knæbukser og silkestrømper til mændene, som jo går op til nede under knæene. Og så har de altid en vest på. Og så har de en jakke eller en kjol. Det er sjovt, det hedder en kjole, en herrejakke på det her tidspunkt. Afhængigt af hvornår vi er i tid, så kan jakken se forskellig ud i længde og i, hvordan man syr dem. Men det er altså deres tøj.

Jeg har valgt at tage en jakke med i dag, som jeg synes er helt fantastisk. Den er fra 1780'erne, og den er lyserød. Det er måske ikke så mærkeligt i dag, men alligevel er det jo noget, man måske studser lidt over, at der er denne her fine babylyserøde herrefrakke i silke fyldt med blomsterbroderier og guld og sølv. Og så tænker man, "Hvad sker der for ham?" Han har været super moderigtigt. Det, der er så sjovt, når vi når op i 1800-tallet og langt frem... Det er først her oppe i 1900-tallets slutning og oppe i vores tid, at mænd begynder at gå i mange farver. For i 1800-tallet kom det helt basic for mænd, at de gik i sort, brun, grøn, grå og blå. Sådan er det. Så der er ikke så meget spræl. Men det var der i 1700-tallet, og det er der så kommet igen. Så det kunne være i alle de her fine farver. Og her er han altså i babylyserød. Og det, der er så interessant ved ham, det er, at hvis man er syteknisk, så kan man se på snittet i hans jakke, for der er faktisk lagt på en helt bestemt måde, så han får så små, smalle skuldre som muligt. Og det er jo ret sjovt, fordi i dag vil vi jo gerne have nogle, der er store og bredskuldrede, og folk går i fitnesscenter og sådan noget. Men det var jo helt det modsatte. Igen det kunstige. Så en 1700-talsmand skulle nok være meget, meget modsat det, vi i dag synes er en lækker mand. Han skulle være lille, tynd og splejset, fordi det viste jo, at han var adelsmand. Han var ikke håndværker. Han var ikke bonde, der gik og arbejdede og fik muskler og blev solbrun. Han var en lille, fin mand.

Og det har han jo også været, for de har jo haft flæser ved håndled og flæser ved kraven, og så har de gået med høje hæle. Mænd gik også ofte med hæl i 1700-tallet, altså

hæl på deres sko. Det gjorde de også, fordi et ideal for mænd var, at de havde pæne ben. Og et pæn ben er ikke et... Jeg ved ikke, hvordan pæne mandeben beskrives i dag, men et pænt ben var et ben, hvor man havde en god læg. Det skulle være et tyndt ben, men man skulle have en god læg. Og det er jo lidt sjovt, men det var sådan et ideal, der var. Og havde man ikke en god læg, så kunne man jo snyde og lægge en skinne ind i sine strømper, så man fik en lidt bedre læg at vise frem i de her hvide silkestrømper. Struensee havde jo en god læg, når man ser på malerierne, men ellers var han ikke måske idealet af en mand i 1700-tallet. Men pæne ben havde han nu engang. Så det var jo virkelig spøjst.

Og så er det jo, at mændene også ligesom kvinderne pudrer sig, går med paryk, ordner sig, så de ser rigtig flotte ud. Og mænd kunne faktisk også bruge makeup i 1700-tallet. Det er ikke ualmindeligt, at mænd kan tage læbestift på eller ordne øjenbryn og så videre, for de skulle altså se meget elegante og igen kunstige ud.

Hvilke konsekvenser har det haft for folk, at de har skullet bruge...? Nu tænker jeg, at de har brugt vildt meget tid på det, men det har vel også været rigtig hårdt for kroppen at være spændt sådan op eller have så meget lus. Altså, hvilke konsekvenser har det haft på både det fysiske men også det psykiske for folk?

Altså, det har sandsynligvis haft nogle konsekvenser på det fysiske, men der er det ikke så voldsomt i 1700-tallet. Altså, det er klart, at hvis man er spændt op - det ved man fra læger, som begynder at undersøge skadevirkningerne ved at bruge korset, men det gør de faktisk først oppe i slutningen af 1800-tallet, hvor man virkelig begynder at sige, at det her er virkelig skadeligt. Men der har vi også en anden type korsetter, som virkelig strammer ind, og der er kommet jernstivere i i stedet for hvalbarder. Og der ved man, at især i midten af 1800-tallet, hvor man skal have den her lillebitte talje, og hvor man faktisk kunne finde på at få opereret et ribben ud, hvis man var virkelig rabiater for at få endnu tyndere talje - Jamen, der ved man, at kroppen vokser ind i den her form, som kan være skadelig, og som jo har gjort, at man ikke bare tager et korset af fra den ene dag til den anden. Det er ikke sådan et modelune, at man siger, "I morgen gider jeg faktisk ikke gå med korset." Fordi du har ikke strammet din ryg op. Du har simpelthen ikke trænet dine rygmuskler, fordi de hver dag har været holdt oppe af stivere. Så det er faktisk noget, der skal trænes. Og det, der er interessant, er, at 1700-talskorsetterne er jo så ikke helt så rabiater indstrammende. Men det har selvfølgelig betydet noget for kroppen. Hofftepuderne gør ikke så meget. De smalle skuldre betyder heller ikke så meget. Og

lus var jo på mange måder en del af virkeligheden dengang i en ekstrem grad i alle samfundslag, kan man sige. Så det har måske ikke adskilt sig så meget fra andre, kan man sige, på det her tidspunkt. Det kommer det jo til senere hen.

Det er meget pudsigt det her med, at det, vi sidder og taler om og kigger på her, er jo noget, man ifører sig. Så det er jo egentlig på mange måder for kvinderne i 1700-tallet nemt for dem at ændre og følge med moden, fordi det er noget, man tager uden på kroppen. Og som du sagde, at oppe i 1800-tallet så pludselig er det en stor bagdel, og før var det store hofter og sådan noget. Men jeg synes, det er sjovt, at i dag er der jo rigtig mange - lader det til - der får lavet indgreb på kroppen, for at de kan følge med de kropsidealer, vi har i dag. Jeg tænker, at nu ved vi jo så ikke så meget om det, men hvilke konsekvenser det har, når det om ti år så er små læber og små bryster, der ligesom hersker i modebilledet. Hvor dengang tænker jeg, at det mentale lidt har kunnet følge med, fordi du jo kan tage tingene af og på igen. Men har det haft nogle mentale konsekvenser at skulle være så kunstig?

Jeg tror det egentlig ikke. Altså, det var jo netop noget, man kunne iføre sig. Og det er ikke noget, der har skadet. Altså, længere tilbage brugte man blyhvidt til at farve sig i ansigtet, og det var jo bestemt giftigt. Så der har selvfølgelig været nogle ting, der kunne ikke være så gode, men ellers er det igen noget, man har kunnet tage af og tage på. Og det er rigtig, at i dag når vi ændrer, så er det altså mere konsekvent. Jeg kan ikke lade være med at tænke på alle de her tatoveringer, som er moderne nu. Dem kan man jo ikke bare tage af sig igen, og på et eller andet tidspunkt, så tror jeg ikke, de er moderne mere. Sådan er det jo altid. Og så er du altså i større problemer, end hvis du står med en kunstig læg i din silkestrømpe, kan man sige. Mentalt er det jo altid et pres at følge moden. Det tror jeg måske også, det har været dengang, ligesom det er i dag.

--

Det var helt vildt spændende at tale med Mette. Men jeg kan egentlig godt, når jeg står og tænker over det, blive lidt misundelig på, som jeg også talte med hende om, at når man gik i seng om aftenen, så tog du vel dine ting af, og så er du dit naturlige jeg. Og så dagen efter så bruger du flere timer på at tage det på igen, men... Men hvis jeg går hjem i dag og farver mit hår mørkebrunt, så skal jeg jo også leve med det i morgen tidlig. Eller hvis jeg går ud og får lavet læber eller bryster, så er det jo også noget, der er

der, når jeg går i seng i aften og egentlig bare er mig selv. Så jeg kan godt misunde den måde, at man lidt påtager sig en karakter, og at alle er i deres påtagede og måske deres bedste udgave af sig selv, og når de så, når dagen er omme, er færdige med at være den perfekte udgave, så klæder de sig af og lægger måske forfængeligheden på bordet. Og så medmindre man er kongen, så behøver folk ikke at se én i natkjole. Det synes jeg virkelig har givet stof til eftertanke, at det, som jeg måske tidligere har set som et ekstremt århundrede, nok er lidt mere tilforladeligt det, de har lavet på sig selv, end det, som man kan udsætte sig selv for i dag og sin krop for.

Jeg ville aldrig selv forlade hjemmet med fedtet hår uden at have givet det en gang tørshampoo først eller tage til fredagsbar uden at dække den urene hud til med makeup. Jeg er selv slank, men drømmer om kurver og former. Jeg har med tiden lært at holde af det, naturen har skænket mig. Men jeg er afhængig af at vise det frem i den bedste udgave. Jeg er naturligt lyshåret. Engang i mit sabbatår fik jeg farvet mit hår helt mørkt og tænkte, at nu kunne jeg slippe mine gamle mønstre og starte på en frisk. Det holdt kun i 6 måneder, så blev det gammelt. Da jeg var på udveksling i USA mellem folkeskolen og gymnasiet, påpegede mange, hvor tynd jeg var. Det fik mig til at iføre mig pushup-bh'er for at passe ind i de idealer, de havde dér, selvom der ingenting var at pushe up på daværende tidspunkt. Jeg var overbevist om, at så snart jeg fyldte 18, skulle jeg have opereret brysterne større og min næse mindre. Mine to største svagheder i mine teenageår. Jeg blev heldigvis klogere, for jeg havde hverken økonomisk eller moralsk opbakning til noget af det. Og jeg turde nok heller ikke, hvis det kom til stykket. I dag kan jeg se, at jeg var heldig dengang, for jeg blev ikke eksponeret for reklamerne på sociale medier, konkurrencer og sponsorater til plastikoperationer i Tyrkiet og gavekort til privathospitaler. Havde jeg været 16 i dag, havde jeg måske deltaget i konkurrencen om et Brazilian butt lift eller brugt en rabatkode på en læbeforstørrelse. I dag kan vi forme vores ansigter og kroppe, som vi vil. Vi kan blive slanke og stramme, men med rigelig numse og bryster. Skønhedsklinikkerne bruger laser, kniv og fillers til at opfylde kvinders drøm om en mummy makeover, nye bryster eller et numseløft. Og hvis ikke turen går til en skønhedsklinik, så kan vi bare redigere krop og ansigt med filtre, inden vi poster den nyeste selfie på Instagram.

--

Nå, jeg er på vej til Nygart, som er et privathospital her i København, og de laver både plastikkirurgi og andre indgreb, som er mindre voldsomme. Jeg har en aftale med deres

overlæge, medicinsk ansvarlige overlæge, Berit. Jeg har sendt hende det billede, som jeg tog af mig selv for et par dage siden og bedt hende om, om hun ikke kan tage mig i hånden og gå mig igennem billedet i forhold til, hvad der skulle laves på mit ansigt, for at jeg kunne leve op til et 2020-ideal. Jeg er ret spændt, og jeg er faktisk også rigtig nervøs nu, kan jeg mærke, fordi det trods alt er et fremmed menneske og en professionel, der skal gennemgå, hvordan jeg ser ud. Jeg kan huske, at jeg, da jeg tog billedet, tænkte, at der var mange ting - eller ikke mange ting - der er ting ved mig selv, jeg godt kunne forestille mig, at der kunne forbedres æstetisk. Men automatisk kommer jeg ikke engang ind på, hvad jeg egentlig ikke ville ændre på mig selv, og hvad jeg er glad for. Så jeg er nervøs for, om hun kommer til at pege på nogle af de ting, som jeg faktisk godt kan lide, og om hvordan jeg har det bagefter. Jeg har det lidt, som om jeg skal til en jobsamtale, jeg ikke har fået lov til at forberede mig til. Og jeg er lidt spændt på, hvordan jeg har det bagefter, for jeg har ligesom indtil nu godt kunne distancere mig fra, at et privathospital som ligesom tjener penge på det. Men de tjener jo penge på det, fordi de er gode til. Så hvis hun kan rykke et eller andet i mig, der gør, at jeg måske bliver mere usikker eller får lyst til at få foretaget et indgreb eller et eller andet... Altså, jeg ved det virkelig ikke. Og jeg har svært ved at forestille mig, hvad hun egentlig siger. Jeg har også lidt dårlig samvittighed over for mig selv for sidste gang, hvor jeg tog det billede, og jeg kan huske, at jeg står og siger og tænker et eller andet med, at jeg godt selv ved, hvad jeg vil ændre på ved mig selv. Men det er sjovt, at jeg står ikke og tænker over, hvad jeg ikke ville ændre ved mig selv. Og det er sjovt, det altid lidt er dén vinkel, man har på sit udseende. Sådan: Hvad er jeg ikke glad for? Der er da også mange ting ved mig selv, jeg er glad for. Så jeg er spændt på, om der også er nogle af de ting, hun også ville ændre på. Jeg tror vi går derover nu.

Hej! Tak fordi vi måtte komme. Jeg har jo sendt min selfie til dig, som jeg tog for nogle dage siden, som du har fået printet ud, og vi skal lige kigge på det sammen. Du har også taget et skema - ligner det - en oversigt over, hvad man kan lave ud fra sådan et karikeret tegnet ansigt. Og hvad handler det om?

Det handler om, at hvis jeg skal kunne guide dig, så er jeg også nødt til at vide noget om, hvad det er, du gerne vil opnå. Så der er nogle forskellige spørgsmål hernede for neden, som jeg skal bede dig om at svare på, hvad du godt kunne tænke dig at opnå.

Ja...

Og der står, "Se mindre vred ud. Se slankere og mere velformet ud. Se mindre træt ud. Se mere tiltrækkende ud. Se mere feminin ud. Se mindre træt ud. Se yngre ud. Se mindre slank ud."

Okay. Og jeg falder straks over, "Se mere tiltrækkende ud," for det er noget, jeg tænker, er meget personligt, hvad man synes er tiltrækkende. Men hvis der var nogen, der kom og sagde til dig, "Jeg vil gerne se mere tiltrækkende ud," hvad ville du så sige?

Så ville jeg kigge på ansigtets former. Og der er nogle linjer. Der er mange mennesker, der har arbejdet med det op gennem tiden, både vores tidlige kunstnere, Michelangelo og andre, som har arbejdet med, hvad er det for nogle linjer, der er ideelle, og som øjet falder for. Senere i nyere tid har man lavet en del forskning på det. Og man kan sige, hvordan kan man lave forskning på det? Men det er sådan noget med at præsentere mange mennesker for mange forskellige billeder, og så skal de sige, hvad der er mest tiltrækkende. Så ud af det har man fået nogle linjer i ansigtet, som man ved, at - man kan sige, du har fuldstændigt ret i, at det er individuelt - men som flertallet synes er tiltrækkende.

Har det også noget at gøre med trends i samfundet, bølger i hvad vi synes er pænt lige nu eller...?

Ja, helt klart. Der er jo nogle ting, vi kan se fra gammel tid, som går igen. Men vi kender jo, at engang var det moderne og flot at se rigtig stor ud, og nu er det måske mere moderne at være noget slankere. Så de ting går selvfølgelig op og ned. Men der er også nogle ting, der går igen, som øjet falder ved.

Nu tænker jeg, at hvis det var mig, der kom her nu, så ville jeg sige, at jeg ville jeg gerne se mere tiltrækkende ud i forhold til et 2020-ideal. Hvad ville du så sige ud fra det?

Ja. Så ville jeg sige... Skal vi kigge på det herovre? Ja. At du har nogle rigtig, rigtig flotte læber, som faktisk har det ideelle, hvor man siger sådan groft set, at underlæben skal være halvanden gang større end overlæben. Det kender vi alle sammen, når vi ser nogen, der har fået lavet alt for stor overlæbe, så ser det mærkeligt ud. Det er noget af det, der er harmonisk. Og den er også harmonisk og symmetrisk. Symmetri ved man

også er noget af det, som man i 2020, når man laver undersøgelser, at mennesker synes er tiltrækkende. Og det er jo ikke altid, det kan opnås. Men man kan komme derhen ad. Så symmetri i ansigtet. Så er der nogle andre linjer, som man også ved... Og det er jo også fra lange undersøgelser, at man kan tegne en linje her fra siden af munden og op til her. Og så er der én her fra midt på øret og til næsetip. Og så heromkring skal man være højest, og så kan man lave en bue herudfra, hvor kindbenet er ideelt. Så der er sådan nogle hjælpelinjer. Alt er jo ikke 100 procent. Men det er noget, man kan gå ud fra, og så se på ansigtet hvad passer sammen. Så er der også noget med linjen, selve kindbenet i forhold til kæbelinjen. Der skal kindbenet hos kvinder være 20 procent mere fremstående. Det skal være lidt højere fremme end selve kæbelinjen. Hvor hos mænd skal de helst være både samme linje, men de skal også være i samme niveau udad. Der er også nogle mennesker, der ønsker at se mere maskuline ud, også kvinder. Og selvfølgelig også mænd, der ønsker at se mere maskuline ud. Så har vi her nogle linjer her ved hagen, og der er din også meget ideel. Fra næsekanten her og ned, der skal en kvindelig hage gå. Nu tegner jeg det ikke helt lige. Men lige ned der. Hvor man kan sige, at hos mænd skal den være bredere, der skal hagen være bredere. Og så kigger man selvfølgelig på ansigtet som helhed. Altså, du har jo nogle meget flotte, ideelle linjer, synes jeg. Der er ikke meget at komme efter. Man kan måske forstærke en lille smule her og bare en lille smule fremhæve det sted dér, hvor vi skal være højest. Men ellers når jeg ser på det, det jeg tænker, vi kunne gøre allermest for dig, når vi taler om 2020-tiltrækkendehed, så er det faktisk produkter til din hud.

Nå, okay.

Ja, det er ikke særlig meget på ansigtskonturerne, fordi jeg tænker, "Jamen altså, du har jo ikke mange linjer, og der er flot ansigtskontur." Og der findes jo også nu her i 2020 nogle effektive medicinske produkter, som man kan bruge til at ændre ansigtshuden. Og der findes også lysbehandlinger og laserbehandlinger. Så egentlig hvis jeg skulle vejlede dig - det er også ofte et spørgsmål om økonomi: Hvor får du mest ud af at gøre noget? - så ville det faktisk være dér. Det ville ikke være at lave om på dit ansigt, for du har nogle meget, meget flotte konturer.

Spændende.

Jeg vil da også være ærlig og indrømme, at hvis der kommer en pige ind med nogle kæmpe, kæmpe læber og sagde, "Jeg vil bare mere af dem," så ville jeg også gøre, hvad jeg kunne for at fortælle dig, at der er masser af andre ting, vi kan gøre for dit ansigt, for at du ser smukkere ud. Det skal jeg være ærlig at indrømme. Så selvfølgelig kan man jo ikke undgå, at ens egne skønhedsidealiser, som jo også er påvirket kulturelt - jeg er jo også påvirket kulturelt - de vil selvfølgelig også skinne igennem, samtidig med at jeg prøver at møde mennesker, hvor de er.

Nu tænker jeg selv, at jeg har tit tænkt, at min næse den er uæstetisk. Hvad hvis jeg ville have lavet min næse, hvad ville I så kunne gøre?

Hvis du gerne vil have lavet din næse, så vil man faktisk kunne gøre det meget enkelt og sikkert med en filler og faktisk uden nogen down time overhovedet.

Okay. Nå.

Ja, det er virkelig... Jeg lavede én i går, og hun sad og græd, da hun fik det lavet, eller da hun så det bagefter. Så man kan godt rette den meget, meget nemt.

Vil du ikke prøve at tegne på den?

Skal jeg prøve at tegne på den?

Det må du gerne.

Man ville putte noget ind her. Og så ville man, fordi den går lidt ud her, så ville man putte lidt ind her og lidt ind her og en lille smule hernede. Det er mere for at løfte den lidt op. Så ville man få en lige linje hernede uden nogen operation eller noget. Det holder så ikke permanent. Altså, holder halvandet eller to år. Så skal man have det fornyet. Selvfølgelig er det noget, eksperter gør, for man skal alligevel være påpasselig, fordi der er også nogle kar og nogle strukturer, man skal passe på. Men udover det så går man faktisk ud ad døren med den. Vi kan jo ikke lave næsen mindre, men det har du sådan set heller ikke brug for.

Nu sagde du, at heroppe i kindbenet kunne man lavet et løft. Hedder det det?

Ja.

Hvad så hvis det var, at om ti år så var idealet helt anderledes? Hvad ville jeg så kunne gøre, hvis jeg havde fået lavet det her?

Jamen, man kan sige, at det, vi ville gøre det med, er et filler-produkt, som opløser sig selv. Og det, vi bruger i kindbenene, varer lidt længere, men det tager halvandet til to år, så er det væk. Så på den måde kan man sådan set ændre sig efter tidens trends, hvis det skulle være flade kindben, der var til den tid. Så ingen problemer med det.

Så det er ikke så permanent, at det ikke kan gå i sig selv igen?

Nej. Det vi laver her er ikke permanent. Man kan sige, at det, vi gør, når vi arbejder på hudstrukturerne, som vi også ofte gør, der kan der være noget mere varigt, men det er i retning af at få en sund, normal hud, og det er jo ikke sådan noget, der går op og ned ad mode.

Hvad tænker I i forhold til den rolle, som I som plastikkirurgisk hospital spiller i forhold til, at unge får en opfattelse af, hvad der er smukt, og hvad der ikke er smukt?

Ja, jeg tænker, at opfattelsen af, hvad der smukt og ikke er smukt, den ligger først og fremmest i kulturen. Så jeg ser vores ansvarsområde som at komme det enkelte menneske i møde og møde det menneske, hvor det er, og så prøve at hjælpe det menneske frem til det, man gerne vil, men på en forsvarlig måde. Så min rolle er at afstemme forventninger. Jeg er heller ikke bleg for at sige, hvis jeg synes, at det dér synes jeg bare ikke, du får nok ud af økonomisk og tidsmæssigt, og hvad jeg synes er en dårlig idé. Så er det selvfølgelig kunden, der langt hen ad vejen bestemmer. Men det er min rolle at afstemme, hvad der er realistisk i forhold til at gøre. Det er det, jeg ser som min rolle. Ikke at definere det. Jeg kan godt formidle de her ting, for det ved mennesker jo ikke, hvad det er, der skal til, og også hvad der er lavet undersøgelser over, hvad de ideelle linjer er, hvis det er det, mennesket ønsker. Men min opgave er at møde det enkelte menneske, der hvor det er.

Jeg tænker, at det, du siger, er, at folk har lavet overvejelserne, inden de kommer?

Ja. De fleste mennesker, der kommer her, har faktisk tænkt over det i flere år. De fleste, der kommer, har taget tilløb og er meget nervøse og tænker, "Hvad er det nu for noget?" Og der er også en lille smule udskamning omkring det her stadigvæk - også for din generation. Så det er sådan noget, når de først kommer herind over tærsklen, så er der foregået rigtig meget i deres hoveder. Og det er også det, jeg er nødt til at afdække.

Nu er jeg 24 år og synes selv, at jeg er mere reflekteret, end jeg var for fem år siden. Og jeg har selv været meget påvirket af de her aktører på sociale medier, der lidt for mig opsætter et i forhold til, hvordan man skal se ud. Og tit har jeg haft en idé om, at de faktisk - fordi jeg nok ved det - har fået noget plastikkirurgi, men at det er så naturligt, at det ligner, at det har de ikke. Og hvor det for mig har været en lang proces at acceptere, at fordi de ser sådan ud, betyder det ikke, at jeg kan se sådan ud eller skal se sådan ud. Men at det er jo dem, der er aktørerne, men de får det jo lavet steder, som bidrager til, at de kan se bedre ud. Hvad tænker du om jeres rolle med, at skønhedsidealene på de sociale medier og i det offentlige billede påvirker rigtig mange negativt?

Det synes jeg er en rigtig vigtig og relevant problemstilling. Jeg tænker to ting. Den ene ting er, at det er netop det, der er rigtig vigtigt for mig. Det er rigtig vigtigt for mig, at det er det enkelte menneske, og hvad det menneske kan og vil i sit liv, og også hvor meget man vil bruge på det, ikke? At man får en ordentlig forventningsafstemning og kigger på - for alle mennesker er smukke, og alle mennesker har smukke træk, som man kan fremhæve. Det er det samme, som at vi alle sammen skal se ens ud. Så det er derfor, det er helt nummer et for mig, at det er med udgangspunkt i det enkelte menneske og ikke noget som helst andet.

Den anden ting er selvfølgelig, at sociale medier har en magt, hvad det angår, og det er min rolle at neutralisere det, for meget af det er jo også filtre og ting, der er lavet om på, og ikke nødvendigvis idealet. Og jeg synes ikke nødvendigvis, at alle rynker skal væk. Rynker er smukke, og mennesker har mange forskellige smukke træk. Og forskellighed er også smukt. Så jeg opfatter egentlig min rolle som at prøve at få folk til at holde fast i sig selv og så at tage den derfra.

Så har vi sagt farvel, mig og Berit, og jeg er faktisk i meget bedre humør, end jeg havde regnet med. Jeg synes, det er sjovt, da vi sidder og taler om mit ansigt, og hvordan det ser ud, at hun jo lægger ud med, hvad der er idealmæssigt smukt med mit ansigt og

ikke bare med det samme begynder at nedbryde det i små stykker og sige, at det her og det her og det her skal vi lave om. At hun faktisk lagde ud med at komme med sine refleksioner over, hvordan der var ting, der ikke skulle laves. Og det synes jeg faktisk var en meget sund indgangsvinkel. Og så er det faktisk sjovt, at hun ville lave nogle af de ting, jeg ikke selv havde tænkt over. Sådant noget som mine kindben. Og at hun ikke ville lave mine læber, for eksempel. Hvor jeg troede, at mine læber bare ville være sådan en basisting, man lavede. Og jeg havde ikke tænkt over, at man så lige kunne lave nogle højere kindben.

--

Okay, jeg blev vist lidt forført af alle de muligheder for optimering af ansigtet, som Berit fortalte om. Jeg sidder og tænker på mit besøg på klinikken, og jeg er ret overrasket over, hvor glad jeg er, da jeg kommer ud derfra. Jeg forstår ikke helt, at jeg er så lidt kritisk over for skønhedsindustrien. Måske er det, fordi jeg har fået et kæmpe selvtillidsboost af alle de pæne ting, Berit siger om mit ansigt. Hun fjerner fokus fra, hvad jeg kunne få lavet, og fortæller i stedet om de ting, som er pæne ved mit ansigt. Derfor er jeg mindre kritisk over for det, hun fortæller om, hvad andre kan få lavet. Og det overskygger det, jeg kom for. Jeg ville finde ud af, hvordan et helt almindeligt ansigt som mit eget ville kunne vrides og ændres til at ligne en helt anden. Men det var, som om mit syn på skønhedsindustrien blev vendt til, at jeg er mere positivt indstillet over for indgreb, end jeg var, inden jeg gik ind. Det irriterer mig, for det er ikke min rigtige overbevisning. Jeg synes, det her demonstrerer, hvordan man meget hurtigt kan blive overbevist om, at det rigtige er at få ændret sit udseende til at matche skønhedsidealene. Min rejse fører mig i næste episode ind i de mørke sider af sociale medier. Til sladder og hetzen, som nogle influencere oplever, når følgerne gør oprør mod det perfekte og forsøger at kradse i overfladen. Selv er jeg fascineret af blogger gossip. Sladder giver mig luft for mine frustrationer. Jeg skal møde en influencer, som har prøvet at være målet for sladder. Og så har jeg hørt, at sladder boblede op i 1700-tallets smædeskrifter. De holdt sig heller ikke tilbage dengang.

Forfængelighedens Århundrede er produceret for Laud af Vores Tid, Nationalmuseets digitale medie. Få historisk perspektiv på nutiden i din podcast-app på www.vorestid.dk eller besøg www.loud.land.